

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA

Fakulta životního prostředí

Katedra ekologie

Bakalářská práce

Možnosti eko-turistického využití vojenského újezdu

Boletice

Possibility of use of military Area Boletice for eco-tourism

Vedoucí práce: doc. Dr. RNDr. Petr Musil, Ph.D.

Zpracovala: Lenka Kotvová

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lenka Kotvová

Územní technická a správní služba

Název práce

Možnosti eko-turistického využití Vojenského výcvikového území Boletice

Název anglicky

Possibility of use of military area Boletice for eco-tourism

Cíle práce

Cílem práce je vytvoření návrhu možného využití vojenského újezdu Boletice v oblasti rozvoje turistických a volnočasových zájmových aktivit (sportovní nebo rekreační rybolov, pozorování ptactva a přírody, fotografování, cykloturistika, pěší turistika nebo zimní sporty), vše v souladu s plánovaným rozvojem Jihočeského kraje, přeshraniční spolupráce s Rakouskem a s důrazem na zachování úrovně zákonné ochrany místní flóry a fauny.

Metodika

Navrhnout oblasti eko-turistického využití vojenského újezdu Boletice provést formou anonymního dotazníku.

Získaná data byla zpracována a vyhodnocena formou analýzy.

V práci bylo vycházeno z vlastních znalostí a zkušeností autora získaných během dlouholeté práce v AČR.

Zhodnocení významu vojenského újezdu Boletice pro ochranu přírody. Definování hlavních předmětů ochrany přírody ve vojenského újezdu Boletice. Srovnání vojenského újezdu Boletice jako CHKO. Zhodnocení možných aktivit turistického a dalšího využití CHKO Boletice (rybolov, myslivost, pozorování ptáků a přírody, fotografování přírody, cykloturistika, pěší turistika, sběr hub a lesních plodů, běh a toulky na lyžích, sjezdové lyžování, včetně možné výstavby lyžařských areálů).

Doporučený rozsah práce

35 stran

Klíčová slova

Vojenský újezd, chráněná krajinná oblast, ptačí oblast, ochrana krajiny a přírody, Armáda České republiky, rozvoj životního prostředí.

Doporučené zdroje informací

BirdLife International 2004: Birds in Europe: populations, estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation Series No. 12, Cambridge, UK.

BǗRGER P., KLOUBEC B. & PYKAL J. 2009: Atlas ptáků Šumavy a Novohradských hor. Karmášek.

ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 1997: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 1985–1989. H&H, Jinočany.

ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003. Aventinum, Praha.

VOŘÍŠEK P., REIF J., ŠŤASTNÝ K. & BEJČEK V. 2008: How effective can be the national law in protecting birds? A case study from the Czech Republic, Folia Zool.-57(3): 221-23.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – FŽP

Vedoucí práce

doc. RNDr. Petr Musil, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekologie

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2019

doc. Ing. Jiří Vojar, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2019

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 14. 04. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Možnosti eko-turistického využití vojenského újezdu Boletice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25.4.2019

Lenka Kotvová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Dr. RNDr. Petru MUSILOVI, Ph.D., za vedení bakalářské práce, cenné profesionální rady, připomínky a metodické vedení práce. Taktéž bych ráda poděkovala své rodině za podporu v průběhu studia.

Abstrakt

Práce je zaměřena na zhodnocení možnosti eko-turistického využití vojenského újezdu Boletice při zachování jeho primárního účelu, jímž je zajištění výcviku jednotek a útvarů českých a aliančních ozbrojených sil. Zároveň práce hodnotí význam vojenského újezdu pro ochranu přírody, definuje hlavní předměty ochrany přírody a posuzuje vojenský újezd Boletice jako chráněnou krajinnou oblast.

Navržené sportovní a volnočasové aktivity jsou v souladu s koncepcí rozvoje jihočeského regionu a prioritně podřízeny zákonným požadavkům ochrany přírody.

Abstract

The work is focused on evaluation of the possibilities of eco-tourist use of the Boletice Military Training Area while maintaining its primary purpose which is to provide training for units of the Czech and Alliance armed forces. The study also evaluates importance of the military district for protection of the nature, defines main subjects of protection of the nature and provides assessment of the Boletice Military Training Area as a protected landscape area.

The proposed sports and leisure activities must be organized in accordance with the South Bohemian Region's development concept and, as a priority, be subject to the legal requirements of the nature protection.

Klíčová slova

Vojenský újezd, chráněná krajinná oblast, chráněná ptačí oblast, ochrana krajiny a přírody, Armáda České republiky, rozvoj životního prostředí.

Keywords

Military Training Area, Landscape Protected Area, Special Protected Area, Landscape and Nature Protection, Czech Armed Forces, Environmental Development.

Obsah

1. ÚVOD A CÍLE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	1
2. VOJENSKÉ ÚJEZDY OBECNĚ	2
2.1 NATURA 2000 VE VOJENSKÝCH ÚJEZDECH	4
2.2 VOJENSKÝ ÚJEZD BŘEZINA	6
2.2.1 Základní informace o vojenském újezdu	6
2.2.2 Charakteristika zařízení	7
2.2.3 Geografická a geologická charakteristika a přírodní podmínky	7
2.3 VOJENSKÝ ÚJEZD HRADIŠTĚ	9
2.3.1 Základní informace o vojenském újezdu	9
2.3.2 Charakteristika zařízení	10
2.3.3 Geografická a geologická charakteristika a přírodní podmínky	10
2.4 VOJENSKÝ ÚJEZD LIBAVÁ	12
2.4.1 Základní informace o vojenském újezdu	12
2.4.2 Charakteristika zařízení	13
2.4.3 Geografická a geologická charakteristika a přírodní podmínky	13
3. VOJENSKÝ ÚJEZD BOLETICE	15
3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VOJENSKÉM ÚJEZDU	15
3.2 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ VÚJ BOLETICE	16
3.3 VOJENSKÁ ČINNOST V PROSTORU VÚJ BOLETICE	17
3.4 VOJENSKÝ ÚJEZD BOLETICE A NATURA 2000	17
3.4.1 Ptačí oblast Boletice	17
3.4.2 Evropsky významná lokalita Boletice	19
3.5 HISTORICKÉ A KULTURNÍ ZAJÍMAVOSTI	20
3.6 VODNÍ TOKY A PLOCHY	20
3.7 SUBJEKTY PŮSOBÍCÍ VE VÚJ BOLETICE, JEJICH PŮSOBNOST A ORGANIZAČNÍ ZAČLENĚNÍ	22
4. KONCEPCE ROZVOJE ÚZEMÍ VOJENSKÉHO ÚJEZDU BOLETICE	24
5. EKO-TURISTICKÉ VYUŽITÍ VOJENSKÉHO ÚJEZDU BOLETICE	24
6. VYHODNOCENÍ ANKETY - DOTAZNÍKU	25
7. NÁVRH EKO-TURISTICKÉHO VYUŽITÍ VOJENSKÉHO ÚJEZDU BOLETICE	28
7.1 NÁVRH VYUŽITÍ VÚJ V OBLASTI TURISTIKY A CYKLOTURISTIKY	29
7.2 VYUŽITÍ VÚJ V OBLASTI PROJEKTŮ NA PODPORU OCHRANY PŘÍRODY	32
7.3 VYUŽITÍ VÚJ V OBLASTI HISTORIE A VOJENSKÉ ČINNOSTI	33
7.4 ZÁVĚR NÁVRHU EKO-TURISTICKÉHO VYUŽITÍ VÚJ BOLETICE	33
8. ZÁVĚR BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	34
9. POUŽITÁ LITERATURA A INTERNETOVÉ ZDROJE	36

Seznam zkratek

AČR	Armáda České republiky
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
ČR	Česká republika
CHKO	Chráněné krajinné oblasti
IUCN	International Union for Conservation of Nature
IZS ČR	Integrovaný záchranný systém České republiky
EVL	Evropsky významná lokalita
MO ČR	Ministerstvo obrany České republiky
OP	Ochrana přírody
PO	Ptačí oblast
VHJ	Vojenská hasičská jednotka
VLS ČR, s. p.	Vojenské lesy a statky ČR, státní podnik
VTÚO	Vojenský technický ústav, s.p.
VÚj	Vojenský újezd
VVP	Vojenský výcvikový prostor
VVÚ	Vojenský výzkumný ústav, s.p.

1. Úvod a cíle bakalářské práce

Úvod

Vojenské újezdy sloužily od počátku svého vzniku především potřebám armády, která je využívala k zajištění výcviku. Vzhledem ke speciálnímu režimu, který byl při správě vojenských újezdů celá desetiletí uplatňován, si tyto prostory uchovaly svůj nezaměnitelný ráz a staly se tak dosud neobjevenými ostrovy v naší jinak hustě osídlené české krajině.

Se změnou legislativy se objevily nové možnosti využití vojenských újezdů. Tato bakalářská práce se zabývá jednou z nich – možností využití Vojenského újezdu (VÚj) k eko-turistickým aktivitám. Ke zkoumání byl vybrán vojenský újezd Boletice, protože je součástí jihočeského regionu, který je k rekreačním aktivitám různého zaměření hojně využíván a má tak z pohledu krajů významný turistický potenciál. Tato práce může rovněž přispět k rozvoji jihočeského regionu.

Dané téma bakalářské práce jsem zvolila vzhledem k mému zaměstnání v resortu Ministerstva obrany, kde se setkávám s problematikou řízení činnosti vojenských újezdů a jejich využitím.

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je vytvoření návrhu možného využití vojenského újezdu Boletice v oblasti rozvoje turistických a volnočasových zájmových aktivit (sportovní nebo rekreační rybolov, pozorování ptactva a přírody, fotografování, cykloturistika, pěší turistika nebo zimní sporty), vše v souladu s plánovaným rozvojem jihočeského kraje, přeshraniční spolupráce s Rakouskem a s důrazem na zachování úrovně zákonné ochrany místní flóry a fauny.

Dalším cílem této práce je navržení variant volnočasových aktivit pro území VÚj Boletice, za současného respektování jeho zákonného využití, což je zajištění výcviku vojsk AČR, včetně složek integrovaného záchranného systému České republiky (dále jen IZS ČR), zajistit zájem o ochranu přírody z hlediska mezinárodních závazků ČR – Natura 2000 – Evropsky významná lokalita (dále jen EVL) a Ptačí oblast (dále jen PO).

Práce vychází ze zhodnocení významu vojenského újezdu Boletice, činnosti armády a jejího vlivu na ochranu přírody, definování hlavních předmětů ochrany přírody vojenského újezdu Boletice a popisu částí vojenského výcvikového prostoru Boletice.

Návrh na využití vojenského újezdu Boletice je zpracován jako možnost zapojení tohoto území do života a rozvoje jihočeského regionu České republiky.

2. Vojenské újezdy obecně

Vojenské újezdy byly zřízeny na základě zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech. VÚj jsou ve svých původních hranicích zřízeny jako zvlášť vyčleněná a určená území pro potřeby a výcvik jednotek a útvarů AČR, k zabezpečení společného výcviku s IZS ČR a přípravy k zajištění obrany státu. Parlament České republiky v roce 1999 schválil zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, kde se v páté části pojednává o objektech důležitých pro obranu státu, jako jsou např. pozemky a stavby, které mohou mít za válečného stavu strategický význam, jejichž určení schvaluje vláda. Do určitých objektů může pověřená osoba nebo statutární orgán zakázat či omezit vstup, důvodem je bezpečnost nebo veřejný zájem.

Vojenské újezdy jsou využívány po celý rok k výcviku jednotek AČR, ale i k výcviku aliančních jednotek.

Zákony č. 222/1999 Sb. a č. 219/2000 Sb. obecně říkají, že každé další využití VÚj může být uvažováno pouze za předpokladu shody s činností AČR. To znamená, že zpřístupněním některých částí VÚj nedojde ke zranění civilních osob a turistů narušením dopadových ploch střelnic nebo jejich ochranných pásem.

Vojenská činnost ve výcvikových prostorech je mnohdy chápána především jako poškozování přírody těžkou technikou a její činností. Nicméně v komplexním měřítku se vliv uvedené činnosti ukazuje jako méně podstatný a spíše se projevuje omezení vstupu veřejnosti do vojenských prostorů, kdy dochází k oslabení vlivu člověka na krajinu. Tím se rozumí mimo jiné například zarůstání nevyužívaných pozemků trávničky, později křovinami, a lesním porostem. Krajina je ušetřena dříve běžných činností člověka, jakými jsou například slučování polí do velkých lánů, vysoušení (meliorace) mokřadů nebo používání chemických hnojiv. To vše znamená proměnu bývalé kulturní krajiny na krajinu se zachováním řady vzácných druhů rostlin a chráněných živočichů, kteří by hospodářskou činností nepřežili (Matějů et al., 2016).

Na území VÚj jsou pro potřeby výcviku ozbrojených sil zřízeny vojenské výcvikové prostory (dále jen VVP) a výcviková zařízení. Ty jsou tvořeny ubytovacími objekty, účelovými zařízeními, střelnicemi a cvičišti. Jsou zde vybudované cesty určené pásovým vozidlům, vodní plochy a pozemky. Každá část VVP má jiné učební

zaměření, z toho vyplývá často specifické určení jednotlivých částí VVP. Stávající rozlohy a počet újezdů umožňují provádět výcvik jednotek AČR se zbraněmi všech druhů, nelze zde provádět střelby letectva, které provádí střelbu na vzdušný cíl a střelby na kompletech protiletadlové raketové jednotky a pokud by účinný dostřel byl větší než 5,5 km (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Vojenská činnost ve výcvikových prostorech je mnohdy chápána především jako poškozování přírody těžkou technikou a její činností. Nicméně v komplexním měřítku chápeme zamezení vstupu osob do vojenských prostorů jako oslabení vlivu člověka. Tím se rozumí mimo jiné například zarůstání nevyužívaných pozemků trávničky, později křovinami, mlázím a lesem. Krajina je ušetřena běžné činnosti člověka, jako sloučení polí do velkých lánů, vysoušení (meliorací) mokřadů nebo používání chemických hnojiv. To vše znamená proměnu bývalé kulturní krajiny na krajinu se zachováním řady vzácných druhů rostlin a chráněných živočichů, které by hospodářskou činností nepřežili (Matějů et al., 2016).

Aktuálně Ministerstvo obrany spravuje na území ČR čtyři vojenské újezdy, jimiž jsou VÚj Březina, VÚj Hradiště a VÚj Libava, VÚj Boletice. VÚj Brdy, zrušený dne 1. ledna 2016 na základě zákona č. 15/2015 Sb., se nacházel ve Středních Brdech v západní části okresu Příbram a rozkládal se na území o rozloze 260 km² (Ministerstvo obrany ČR, 2006a). Rozmístění vojenských újezdů v České republice do roku 2015 znázorňuje obr. 1.

Obr. 1: Rozmístění Vojenských újezdů v ČR (URL 3)

Vojenský výcvikový prostor Brdy byl zaměřen na výcvik zejména dělostřelectva, díky čemuž vznikly dělostřelecké střelnice Jordán a Tok. Rozšíření o jedenáct obcí ve vojenském prostoru bylo v roce 1940. Za okupace zde pokračoval výcvik německých vojsk, která zde vybudovala i polní letiště. Od roku 1950 byl vojenským újezdem. Byl ustanoven usnesením vlády Československé republiky ze dne 19. února

1926. V roce 2016 byl vojenský újezd Brdy zrušen a území bylo vyhlášeno chráněnou krajinnou oblastí. (URL 11).

2.1 Natura 2000 ve vojenských újezdech

Ve druhé polovině 20. století se zvyšovalo povědomí o problémech životního prostředí, včetně úbytku druhů a stanovišť, což vedlo k mnoha národním a mezinárodním iniciativám, včetně vytvoření organizací jako je IUCN, úmluvám jako jsou Ramsarská a Bernská úmluva a zřízení sítí chráněných území. Natura 2000 je síť lokalit v Evropské unii pro vybrané druhy a stanoviště uvedené ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009, o ochraně volně žijících ptáků a Směrnici Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992, o ochraně přírodních stanovišť volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Evans, 2012). Natura 2000 s více než 26 000 lokalitami a přibližně 17,5% území Evropská unie je největší sítí chráněných území na světě (Sundseth et Creed, 2008).

Natura 2000 je soustava lokalit, která zabezpečuje ochranu ohrožených druhů rostlin a živočichů a přírodních stanovišť na území Evropské unie. Soustavu Natura 2000 tvoří dva typy chráněných území:

- a) Ptačí oblasti - vyhlášují se pro druhy vyjmenované v příloze I. směrnice o ptácích a pravidelně se vyskytující stěhovavé druhy. V ČR se ptačí oblasti určily pro 41 druhů přílohy I. a pro šest stěhovavých druhů.
- b) Evropsky významné lokality - místa, ve kterých se chrání přírodní stanoviště vyjmenované v příloze I. nebo stanoviště druhů rostlin a živočichů z přílohy II. směrnice o stanovištích. Z těchto příloh se v ČR vyskytuje 60 přírodních stanovišť, 74 druhů živočichů a 40 druhů rostlin (Grulich et Hora, 2005).

Evropsky významné lokality jsou sestavovány do podoby národních seznamů, ze kterých je složen evropský seznam. V ČR jsou EVL uvedeny v národním seznamu v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, § 45a. Národní seznam je zpracován v souladu s nařízením vlády ČR č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu významných lokalit (URL 5).

Jako jediný členský stát EU navrhla Česká republika lokality pro typy přírodních stanovišť z přílohy I. směrnice o stanovištích na základě celostátního plošného mapování biotopů. Toto mapování výskytu typů evropských stanovišť na území ČR sloužilo jako podklad pro následné navrhování EVL. Po vzájemné dohodě MŽP s AOPK ČR a externími odborníky bylo v roce 1999 zvoleno jemnější a lépe využitelné členění v rámci české ochrany přírody. V Katalogu biotopů České

republiky od M. Chytrého, T. Kučery a M. Kočího (2001) bylo popsáno rozčlenění jednotlivých typů evropských stanovišť na jeden nebo více biotopů. Kromě biotopů, byly mapovány i tzv. přírodní biotopy, které jsou významné z hlediska české ochrany přírody, ale nemají oporu v příloze I. směrnice (Roth, 2005).

Mapování území vojenských újezdů bylo dokončeno v roce 2004 v rámci vzniku soustavy Natura 2000. Hlavním důvodem je zabezpečení ochrany nejvíce ohrožených, vzácných nebo výskytem omezených druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější a které lze nalézt pouze v určité oblasti (jsou endemické) (URL 6).

Lokality spadající do soustavy Natura 2000 nejsou pouze chráněným územím s přísnou ochranou. Jsou to především lokality, kde zůstala dochována cenná společenství, vzácné rostlinné či živočišné druhy a to díky citlivému a tradičnímu způsobu hospodaření.

Tento způsob hospodaření se stal velice důležitým nástrojem ochrany přírody. Na tomto území jsou zakázány mnohé činnosti, zejména pak ty, které mají přímý a negativní vliv na lokality zařazené do soustavy Natura 2000. Z tohoto důvodu veškeré plány a projekty prochází samostatným posuzováním vlivu takových projektů na zachování předmětu ochrany přírody. Pro ochranu přírody a krajiny je nezbytné zachovat současný způsob využívání oblastí uvedených v seznamu evropsky významných lokalit (URL 6; Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Jak již bylo řečeno, v ČR bylo vymezeno více než čtyřicet ptačích oblastí, kde žije více než padesát druhů ptáků a šest druhů stěhovavých ptáků, které jsou navrženy v ČR do Červeného seznamu IUCN (také Červený seznam ohrožených druhů). Červený seznam ohrožených druhů ptáků aktualizuje každé dva roky Mezinárodní svaz ochrany přírody (Šťastný et Bejček, 2003).

Správa a péče o ptačí oblasti na území vojenských újezdů je v kompetenci příslušných vojenských újezdních úřadů a na pozemcích a stavbách tvořících součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy Ministerstva životního prostředí (Knížátková et Lacina, 2010).

Ptáci otevřených biotopů patří k nejvíce ubývajícím v celé Evropě. Významná útočiště pro tyto i další druhy ptáků, které jen těžko přežívají v dnešní zemědělské krajině, mohou představovat opuštěné vojenské výcvikové prostory. Zarůstání křovinami a lesem tedy snižuje hodnotu opuštěných vojenských prostor jako refugii biotopů vhodných pro ptáky otevřené krajiny. Pro uchování jejich významu by měly

byť tyto prostory jednak chráněny před sídelní a průmyslovou zástavbou, jednak je třeba blokovat sukcesí, a to i pomocí ochranně netradičních metod jako jsou motokros, turistika nebo hudební festivaly (Reif et Marhoul, 2010).

2.2 Vojský újezd Březina

2.2.1 Základní informace o vojenském újezdu

VÚj Březina se nachází na severu Jihomoravského kraje, okresu Vyškov, v povodí řeky Moravy, v lesnatém území Dražanské vrchoviny (obr. 2, URL 4). Při rozloze 158 km² se jedná o nejmenší ze stávajících vojenských újezdů na území ČR (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Obr. 2: Vojenský újezd Březina (URL 3)

Vojenský újezd Březina vznikl 1. května 1951 na základě zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech. Předcházela mu vojenský výcvikový tábor Dědice, který byl založen roku 1936 na základě zákona číslo 63/1935 Sb., o vyvlastnění k účelům obrany státu ze dne 18. 4. 1935. Tábor Dědice v průběhu II. světové války (v roce 1939) obsadila německá armáda, která zde umístila svá vzdělávací zařízení (praporčické školy). Vojenský prostor byl předán sovětskou armádou zpět do rukou československé armády po roce 1945. Újezdní úřad zahájil výkon vnitřní správy na území újezdu po vzniku vojenského újezdu Březina, tj. v roce 1952. V současnosti sídlí ve Vyškově v posádkovém domě armády, tj. mimo území újezdu. Mimo jiné vykonává také funkci stavebního dozoru a matriky. Zákonem č. 15/2015 Sb., o hranici vojenských újezdů, došlo ke zmenšení rozlohy újezdu. Od roku 2016 není

hlášen žádný obyvatel s trvalým bydlištěm v prostoru VÚj (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Vzdělávání a výcvik vojenských rekrutů probíhalo na území újezdu již od prvopočátku. V dnešní době se zde provádí základní výcvik a zdokonalují se na území profesionálové a specialisté, výcvik chemických, radiačních a biologických jednotek AČR ale i států NATO, posluchači vysokých škol, jednotky vyslané do misí, na pracovištích pro výzkum a zkušební činnost na pracovišti v Brně na VTÚO a VVÚ. Území je také využíváno pro výcvik Integrovaných záchranných systémů, na území intenzivně cvičí i aktivní a dobrovolné zálohy. Také se zde připravují noví profesionálové Policie ČR (URL 12).

2.2.2 Charakteristika zařízení

Vojenský újezd Březina je Armádou České republiky intenzivně využíván, a je tvořen souborem střelnic, cvičišť, vodním cvičišťem Myslejovice, cestami pro pásová vozidla, ubytovacími objekty, sítí zpevněných pozemních komunikací a ostatním vojenským účelovým zařízením. Mezi zařízení VVP Březina dále patří prostory „Jeseník“ ohrazeného zastavěného areálu pro výcvik taktiků s použitím ručních zbraní a cvičného střeliva. Dalším prostorem je srubový uzavřený areál pro přípravu do operací, a to i zahraničních, který je provozován celoročně. Prostor cvičiště ve VVP Březina je komplexem speciálních cvičišť umožňujících přípravu všech druhů vojsk (ženijní, chemické, zdravotnické apod.). Výcvik chemických jednotek na Kamenné chaloupce je určen pro nácvik s bojovými otravnými látkami.

Cvičení zde probíhá také na střelnici Ferdinandsko a na dělostřelecké střelnici Kotáry. Cvičiště Věspěrk a Česlava jsou určena pro bojová a automobilní vozidla, dalšími cvičišti jsou Červený domek pro průpravné cvičení, Pulkava, Hanácká Louka a Svatá Anna pro výcvik ostrého trhání a minování pro ženijní specializaci. Na vodním cvičišti Myslejovice, je prováděn výcvik obrněných transportérů a bojových vozidel v jízdě pod vodou a překonání vodní plochy. Trenažér Koloseum je převážně určen pro výcvik pilotů vrtulníku a posádek vrtulníků, pro výsadkové a průzkumné jednotky, pátrací a záchranné jednotky letectva a pro IZS (URL 13, Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

2.2.3 Geografická a geologická charakteristika a přírodní podmínky

Drahanská vrchovina jako geomorfologický celek náleží pod Brněnskou vrchovinu. Vojenský újezd Březina leží v její severní části, hranice jsou jihovýchodně lemovány Vyškovskou bránou, jihozápadně Moravským krasem - významnou krasovou oblastí ČR.

Území vojenského újezdu je pramennou oblastí, z vodohospodářského hlediska se jedná o významné území. K významnějším vodním tokům patří Hloučela, Dražanský potok (Brodečka) nebo Malá a Velká Haná, do kterých ústí většina drobných potoků a říček újezdu. Celé území je specifické řadou rybníků a protipožárních nádrží (Orálek, Zadní Lipová, Jandovka, Osina, Osinka, Želivka a další). Myslejovická přehrada na Dražanském potoce je považována za největší vodní plochu újezdu. V současnosti slouží k výcviku vojsk (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Území újezdu je z ekologického hlediska velmi stabilní – dochází zde k minimálnímu poškození přírody a krajiny a má tendenci se neustále zlepšovat. Celkově je stav zdejší přírody a krajiny velmi dobře hodnocen.

Vojenský újezd Březina nebyl do evropské soustavy Natura 2000 začleněn, a přesto zde lze z hlediska přírodní rozmanitosti objevit řadu rostlinných a živočišných druhů.

Původně staré bukové porosty se nachází ve vyšších nadmořských výškách v severní části vojenského újezdu. Jižně převládají hlavně smíšené a jehličnaté lesy zastoupené borovicí lesní (*Pinus sylvestris*), smrkem obecným (*Picea abies*), jedlí bělokorou (*Abies alba*), modřínem opadavým (*Larix decidua*) a douglaskou tisolistou (*Pseudotsuga menziesii*).

Rostou zde druhy rostlin typické pro Dražanskou vrchovinu, ale i druhy rostlin chráněných a ohrožených – například bublinatka jižní (*Utricularia australis*), hvozdík pyšný (*Dianthus superbus*), hořec hořepník (*Gentiana pneumonanthe*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), kostřava amethystová (*Festuca amethystina*) a další.

Z ptactva na území újezdu můžeme pozorovat strakapouda malého (*Dendrocopos minor*), čápa černého (*Ciconia nigra*), skřivana lesního (*Lullula arborea*), brambornička černohlavého (*Saxicola rubicola*) a další.

Je zde možné pozorovat šelmy ale i dravce, například lišku obecnou (*Vulpes vulpes*), kunu lesní (*Martes martes*) i skalní (*Martes foina*), jezevce lesního (*Meles meles*), káně lesní (*Buteo buteo*), poštolku obecnou (*Falco tinnunculus*), jestřába lesního (*Accipiter gentilis*), krahujce obecného (*Accipiter nisus*), včelojeda lesního (*Pernis apivorus*) či orlovce říčního (*Pandion haliaetus*), ze sov pak kalouse ušatého (*Asio otus*), puštíka obecného (*Strix aluco*), sýčka obecného (*Athene noctua*) a dokonce i výra velkého (*Bubo bubo*) nebo sovu pálenou (*Tyto alba*). Mezi pohybující se spárkatou zvěř na území VÚj patří např. srnec obecný (*Capreolus capreolus*), jelen evropský (*Cervus elaphus*), prase divoké (*Sus scrofa*), v malém množství daněk

skvrnitý (*Dama dama*) a muflon evropský (*Ovis musimon*). Ze zvěře drobné lze spatřit zajíce (*Lepus*) a bažanta (*Phasianus*).

Z dalších živočichů stojí za zmínku zmije obecná (*Vipera berus*), užovka obojková (*Natrix natrix*) či užovka hladká (*Coronella austriaca*), ještěrka obecná (*Lacerta agilis*), slepýš křehký (*Anguis fragilis*), mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), skokan hnědý (*Rana temporaria*) nebo ropucha obecná (*Bufo bufo*), z motýlů například babočka paví oko (*Aglais io*), babočka osiková (*Nymphalis antiopa*), babočka admirál (*Vanessa atalanta*) či lišaj smrtihlav (*Acherontia atropos*). Domov zde nalezl největší český brouk roháč obecný (*Lucanus cervus*) (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

2.3 Vojenský újezd Hradiště

2.3.1 Základní informace o vojenském újezdu

VÚj Hradiště pro veřejnost známý více jako Doupov, je jedním z největších výcvikových prostorů AČR a jedním z největších ve střední Evropě. Jeho rozloha je 330 km² (Ministerstvo obrany ČR, 2006b). Hranice vojenského újezdu Hradiště je vyobrazena na obrázku 3. VÚj se nachází v Karlovarském kraji, v Doupovských horách.

Obr. 3: Vojenský újezd Hradiště (URL 3)

Vojenský újezd vznikl na základě zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech k 1. únoru 1953. Na území se v této době nacházelo 60 obcí například Dlouhá,

Březina a Mětikalov (URL 7; Binterová, 2004; 2005). Zákonem č. 15/2015 Sb., byla rozloha újezdu zmenšena o 15 procent.

2.3.2 Charakteristika zařízení

Vojenský újezd Hradiště je armádou České republiky hojně využíván a skládá se z následujících výcvikových zařízení. **Střelnice Mětikalov** je největší střelnicí bojových vozidel ve střední Evropě. Slouží jako střelnice protiletadlová a zároveň pro bojová vozidla. Pro ostré trháni a minování slouží **Ženíjní cvičiště Brodce**, dále cvičiště Tureč pro vozidla kolová i pásová, **Součinnostní střelnice Žďár** pro výcvik mechanizovaných jednotek v součinnosti s letectvem. **Cviviště boje o osadu Lochotín** je určeno k výcviku jednotek a útvarů AČR nebo zahraničních armád pro boj s ručními zbraněmi.

Dále jsou v prostorech újezdu ubytovací zařízení a ubytovací areály (Ministerstvo obrany ČR, 2006b). Prostory k výcviku svých jednotek využívají nejen vojáci AČR, příslušníci Policie ČR a další složky IZS ČR, ale i koaliční státy (URL 1).

2.3.3 Geografická a geologická charakteristika a přírodní podmínky

Při podrobnějším zkoumání území ve vojenském újezdu Hradiště se ukázalo, že krajina není tak zničenou a dokonce jsou zde i velké plochy biotopů. Bez zásahu člověka se zde biotopy vyvíjely desítky let (Ministerstvo obrany ČR, 2006b).

Území Doupovských hor je možné rozdělit na tři hornatiny - Jehličenské, Rohozeckou a Hradišťskou. Tato oblast byla původně využívána jako kulturní zemědělská krajina s hustou sítí vesnic s intenzivním zemědělstvím, ačkoliv značná členitost terénu nevytváří vhodné podmínky pro zemědělskou činnost. Průměrná nadmořská výška vojenského újezdu činí 600 m n. m. Z pohledu vodního bohatství oblasti se jedná především o pramennou oblast, která patří do povodí Severního moře. Podle povodí je možné dělení na povodí Ohře, která na severu a západě obtéká újezd v těsné blízkosti jeho hranice a Vltavy. Největším tokem újezdu je potok Liboc. Podloží újezdu jsou málo propustné horniny, které snižují nebezpečí kontaminace podzemních vod.

Z pohledu ekologického i přírodovědného jsou Doupovské hory zvláště zachovalé a hodnotné jejich vulkanickým původem, výskytem četných minerálních pramenů, geomorfologickým profilem i druhovým bohatstvím fauny a flóry. Ve střední Evropě patří mezi jedenácti ekologicky nejhodnotnějšími a nejcennějšími územími. Vojenský újezd Hradiště má území vyhlášené jako území se zvláštním režimem

(klidové oblasti), jako jedno z mála má v této době území České republiky, které má zachovaný původní ráz krajiny. Pro oblast Doupovských hor byl zpracován „Územní plán vojenského újezdu Hradiště“ s vyznačením všech objektů důležitých pro ochranu přírody a objektů spadající pod ochranu kulturních památek. Na jeho území se nachází řada ochranných pásem zdrojů minerálních vod (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Květnaté bučiny jsou původní vegetací Doupovských hor. Vzájemný poměr lesních ploch a bezlesí jsou v hrubých rysech víceméně shodné. Nejtypičtější pro toto území jsou oblasti porostlé keři, listnatými lesíky, remízou a travinobylinným porostem, které vznikly na původních, dnes opuštěných a neobhospodařovaných zemědělských plochách. Můžeme zde nalézt přestárlé ovocné stromy ve zpustlých sadech. Bukové porosty Doupovských hor jsou v České republice výjimečnou raritou, protože se již mnoho let vyvíjejí zcela přirozeným způsobem, bez vlivů člověka.

Evropsky významná lokalita Doupovské hory

Doupovské hory tvoří plochá sopečná hornatina. Hlavním předmětem ochrany zde jsou mimo jiné smíšené jasanovo-olšové lužní lesy a eurosibiřské stepní doubravy.

Do chráněných živočišných druhů patří losos atlantský (*Salmo salar*), modrásek bahenní (*Phengaris nausithous*), hnědásek chrastavcový (*Euphydryas aurinia*) a kuňka ohnivá (*Bombina bombina*). Z chráněných rostlin se zde nachází koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*) (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Flóra je zastoupena například kozincem dánským (*Astragalus danicus*), třemdavou bílou (*Dictamnus albus*), zvonečником hlavatým (*Phyteuma orbiculare*), vstavačem mužským (*Orchis mascula*), prorostlíkem dlouholistým (*Bupleurum longifolium*), pcháčem bělohlavým (*Cirsium eriophorum*), prstnatecem bezovým (*Dactylorhiza sambucina*), hvozdíkem pyšným ozdobným (*Dianthus superbus*), kruštíkem bahenním (*Epipactis palustris*), bazanovcem kytkokvětým (*Lysimachia thyrsoiflora*), pětiprstkem žezulníkem (*Gymnadenia conopsea*), kosatcem sibiřským (*Iris sibirica*) nebo růží galskou (*Rosa gallica*) (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Za zajímavosti fauny je možné přiřadit například užovku stromovou (*Zamenis longissimus*), užovku podplamatou (*Natrix tessellata*), ještěrku zelenou (*Lacerta viridis*), mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*), skokana rašelinného (*Rana arvalis*), zmiji obecnou (*Vipera berus*) a další (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Ptačí oblast Doupovské hory

V Doupovských horách se nachází významná Ptačí oblast zařazená do programu Natura 2000, která byla vyhlášena v roce 2004 (Tejrovský, 2008).

Území Doupovských hor je jedním z významných území ČR výskytem řady zvláště chráněných a ohrožených druhů ptáků (Ministerstvo obrany ČR, 2006a). Rozloha Ptačí oblasti v Doupovských horách je 63 116,7 ha. Jedná se o ornitologicky významnou oblast, kde hnízdí 148 druhů ptáků (Tejrovský, 2008). Ptačí oblast Doupovské hory byla vymezena Nařízením vlády č. 688/2004 Sb. Nalezneme zde populaci chřástala polního (*Crex crex*), výra velkého (*Bubo bubo*), čápa černého (*Ciconia nigra*), včelojeda lesního (*Pernis apivorus*), žluny šedé (*Picus canus*), motáka pochopa (*Circus aeruginosus*), lelka lesního (*Caprimulgus europaeus*), datla černého (*Dryocopus martius*), lejska malého (*Ficedula parva*), pěnice vlašské (*Sylvia nisoria*), ťuhýka obecného (*Lanius collurio*) a jejich biotopy (Nařízení vlády č. 688/2004 Sb.).

Mezi další významné ptačí druhy hnízdící v Doupovských horách patří strnad luční (*Emberiza calandra*), potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), luňák červený (*Milvus milvus*), krkavec velký (*Corvus corax*), tetřivek obecný (*Lyrurus tetrix*), sluka lesní (*Scolopax rusticola*), holub doupňák (*Columba oenas*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*), křepelka polní (*Coturnix coturnix*), krutihlav obecný (*Jynx torquilla*), hýl rudý (*Carpodacus erythrinus*), skřivan lesní (*Lullula arborea*) a ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*) (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

2.4 Vojenský újezd Libavá

2.4.1 Základní informace o vojenském újezdu

Vojenský újezd Libavá (obr. 4) se nachází v Olomouckém kraji v oblasti Oderských vrchů. Vyobrazení prostoru Libavá zobrazuje obrázek číslo 4. Rozkládá se na území o rozloze 235 km² a jedná se o druhý největší vojenský újezd České republiky (URL 2). Vojenské území vzniklo rozhodnutím vlády ze dne 17. září 1946 o zřízení vojenského tábora Město Libavá. Vojenský tábor byl k 1. červenci 1950 prohlášen vojenským újezdem. Na území původních obcí žili do roku 1945 výhradně Němci, kteří byli později vysídleni. Do těchto prostor se začlenilo celkem 24 obcí a osad, které postupně zanikly (Glonek, 2007). Po okupaci sovětskou armádou v roce 1968 byla část prostoru Libavá postoupena sovětské Střední skupině vojsk. Sovětské jednotky byly vybaveny mimo jiné balistickými raketami krátkého dosahu SS12. Vojenský újezd Město Libavá byl k 1. lednu 2003 přejmenován na vojenský újezd Libavá (Ministerstvo obrany ČR, 2006c).

Obr. 4: Vojenský újezd Libava (URL 3)

2.4.2 Charakteristika zařízení

Na území vojenského újezdu jsou rozmístěny tři pěchotní, tři dělostřelecké a jedna tanková střelnice. Postupně byla vybudována minometní a letecká střelnice a vodní nádrž Barnov (URL2).

Mezi výcviková zařízení patří například střelnice Daskabát, Loučka, Velká Střelná, Smilov, Čermná a Barnov, které jsou zároveň vodním cvičišťem a další (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

2.4.3 Geografická a geologická charakteristika a přírodní podmínky

Vojenský újezd Libava patří k velmi zajímavému území svým upořádáním jak geograficky tak i geomorfologicky. Podloží je zde převážně břidličnaté, jako horniny převládají usazeniny a sedimenty. Mírně zvlněná Vysočina má průměrnou nadmořskou výšku okolo 500 m n. m. Jde o území velmi ceněné po předchozím působení vojsk.

Vojenský újezd od severozápadu k východu protíná rozvodnice povodí Dunaje a Odry. Větší část území se nachází v povodí Odry, která pramení na úpatí Fidlova kopce v Kozlovské vrchovině. K dalším významným tokům náleží Libavský potok, Velička, Heřmanský potok a Jezernice. K největším vodním nádržím patří Barnov a Čermná, k rybníkům např. Ranošovský, Heřmánky, Smilovské rybníky a další.

Vojenský újezd Libava je krajinou, kde se vyskytují zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin, řady ceněných biotopů a přírodně blízkých lokalit. Tento stav byl zachován na základě stávajícího využívání a hospodaření ve vojenském újezdu. Mezi hlavní typy vegetace se na tomto území řadí zachovalé lesy, nivy vodních toků, vegetace

bývalých obcí, ale i vojenských ploch (URL 14). Nachází se zde bohatá luční společenstva zachovaná v izolovaných fragmentech. Okolo vodotečí se zachovaly vegetační fragmenty závislé na vlhkosti podloží (Losík et Hájková, 2007).

Evropsky významná lokalita Libavá

K významným stanovištím na tomto území patří v horské oblasti smilkové louky na silikátovém podloží a opadavé křoviny. EVL Libavá byla v části vojenského újezdu vyhlášena díky své zachovalosti. Dalšími předměty ochrany jsou mezofilní louky náhorní planiny, z lesních stanovišť zachovalé komplexy bučin, dubohabřin a suťových lesů a další (Losík et Hájková, 2007).

Můžeme zde vidět významné druhy rostlin např. hadí mord nízký (*Scorzonera humilis synonymum*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), oman vrbolístý (*Inula Salicina*), hořec hořeplník (*Gentiana pneumonanthe*), ostřici horskou (*Carex montana L.*) a stinnou (*umbrosa Host*), kosatec sibiřský (*Iris sibirica*), mečík střechovitý (*Gladiolus imbricatus*), zvonečník hlavatý (*Phyteuma orbiculare*), hvozdík pyšný (*Dianthus superbus*), úpolín evropský (*Trollius europaeus*), jarva žilnatá (*Cnidium dubium*) a vrba rozmarýnolistá (*Salix rosmarinifolia*). V nelesnatých vojenských výcvikových plochách roste kalužník šruchový (*Peplis portula*), blatěnka vodní (*Limosella aquatica*), sítina žabí (*Juncus bufonius*) a žabník jitrocelový (*Alisma plantago-aquatica L.*). Ve vodních plochách žije lipan podhorní (*Thymallus thymallus*) a pstruh potoční (*Salmo trutta*) (Ministerstvo obrany ČR, 2014).

V rámci EVL je chráněna i populace střevlíka hrbolatého (*Carabus variolosus*), jehož výskyt je vázán na lesní potůčky pramenné oblasti Odry a Jezernice (Losík et Hájková, 2007). Mezi další chráněné druhy živočichů vyskytujících se na území patří například netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), mezi druhy obojživelníků patří například čolek horský (*Ichthyosaura alpestris*), velký (*cristatus*) a obecný (*vulgaris*), ropucha obecná (*Bufo bufo*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*) a skokan hnědý (*Rana temporaria*) mezi plazy slepýš křehký (*Anguis fragilis*), zmije obecná (*Vipera berus*), užovka obojková (*Natrix natrix*) a hladká (*Coronella austriaca*), ještěrka obecná (*Lacerta agilis*) (Ministerstvo obrany ČR, 2014).

Ptačí oblast Libavá

Ptačí oblast Libavá byla vymezena Nařízením vlády č. 533/2004 Sb. Území ptačí oblasti je totožné s územím vojenského újezdu Libavá. Rozloha území je 327 km².

Předmětem ochrany je populace chřástala polního (*Crex crex*) a jeho biotop (Petro et Polášek, 2006).

Kromě chřástala polního (*Crex crex*) mají na tomto území význam zejména tyto

vzácné druhy ptáků: tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*), bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), linduška luční (*Anthus pratensis*), bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*), bramborníček černohlavý (*Saxicola torquata*), tuhák obecný (*Lanius collurio*) a strnad luční (*Miliaria calandra*). Dále je možné zmínit sýce rousného (*Aegolius funereus*), kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*), výra velkého (*Bubo bubo*), čápa černého (*Ciconia nigra*), či ostříže lesního (*Falco subbuteo*) a lelka lesního (*Caprimulgus europaeus*) (Petro et Polášek, 2006).

3. Vojenský újezd Boletice

Vojenský újezd Boletice je zájmovým územím této bakalářské práce, je tedy popsán podrobněji.

3.1 Základní informace o vojenském újezdu

Na území Jihočeského kraje na rozhraní Želnavské hornatiny a Českokrumlovské vrchoviny se nachází vojenský újezd Boletice (Ministerstvo obrany ČR, 2005).

Nástupcem vojenského tábora Boletice založeného v roce 19. května 1947 byl vojenský újezd Boletice, který vznikl 19. července 1950. Jeho území podle zákona č. 222/1999 Sb. slouží k výcviku jednotek k obraně České republiky (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

Hranice vojenského újezdu Boletice jsou vyobrazeny na obr. 5 a prostor újezdu zaujímá výměru 219 km². Nejvyššími body vojenského újezdu jsou vrchol Lysá, který má 1225 metrů a Knížecí stolec s 1236 metry a nejnižším bodem je Boletický potok, který nejnižší protéká v nadmořské výšce 540 metrů (Ministerstvo obrany ČR, 2005).

Obr. 5 Vojenský újezd Boletice (URL 3)

Území VÚj Boletice zahrnuje osm katastrálních území: Arnoštovské, Boletické, Jablonecké, Ondřejovské, Maňávské, Polná, Třebovické a Uhlíkovské. V katastrálním území vojenského újezdu se původní obyvatelstvo nezachovalo. Před rokem 1950 žili na vojenském území v některých oblastech starousedlíci, od 1. ledna 2016 je VÚj Boletice bez trvale žijících obyvatel. Zhruba 40 procent rozlohy území VÚj Boletice spadá do Chráněné krajinné oblasti (dále jen CHKO) Šumava (Jeník, 1996).

3.2 Charakteristika území VÚj Boletice

Území VÚj se rozkládá v oblasti Šumavské hornatiny na Želnavské, Prachatické a Českokrumlovské vrchovině a Vltavické brázdě. Převážná část se nachází v chladné klimatické oblasti ČR (Bürkli et al., 1975). Vyznačuje se krátkým létem s mírně chladným a vlhkým počasím. Období jara je mírně chladné a podzim bývá také mírný. Zima je zde naopak dlouhá vlhká, obvykle se sněhovou pokrývkou. V prostoru VÚj Boletice bývají však nižší srážky než na Šumavě. Dvě hlavní hydrologické povodí: 1. Vltava po Malši, 2. Blanice a Otava od Blanice po Lomnici je součástí oblasti újezdu (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

VÚj Boletice je území, které se představuje unikátním celistvým velkoplošným územím střeoevropského významu. Historicky byla půda zemědělsky využívána, lesy byly využívány jako zdroje surovin, dřevo se používalo pro výrobu dřevěného uhlí pro hutě a mnohé pozemky sloužily jako louky pro chov dobytka (Pavličko, 1997). Armáda ČR používá k činnosti jen některá území, ostatní újezdy spravují Vojenské lesy a statky ČR, s. p.

Specifické využití krajiny ve VVP s sebou přináší několik efektů. V první řadě je zde minimalizovaný vliv intenzivní zemědělské výroby. VLS obhospodařují jen menší výměru luk a pastvin na okrajích VVP, polní kultury chybějí téměř úplně. Vojenské aktivity jsou soustředěny do vymezených prostorů, kde mají většinou extenzivní dopady. Dosavadní využívání vojenského prostoru je pro zdejší přírodní biotopy mimořádně významné a z hlediska jejich ochrany velmi příznivé, přestože některé plochy prochází nešetrnou destrukcí. Tyto destrukce však vedou k přirozeným sukcesním pochodům. Režim vojenského prostoru omezuje řadu ostatních intenzivních lidských aktivit, nepříznivých pro stav krajiny a jejích složek (Grulich et Vydrová, 2004).

3.3 Vojenská činnost v prostoru VÚj Boletice

Na území VÚj Boletice se nachází několik střelnic jako je Jablonec, Javoří, Podvoří a Ondřejov a několik vojenských cvičišť, kde je možné cvičit řízení vojenské bojové techniky.

Na cvičišti Loutka se provádí výcvik záchranných a vyprošťovacích skupin a ženijních jednotek. Může se zde provádět i výcvik plavby motorovým člunem. Újezd slouží pro vševojskový výcvik vojsk a umožňuje provádět výcvik pozemních jednotek v taktických a střeleckých přípravách, střelecké a taktické přípravě, výcvik v řízení vozidel a zároveň cvičení jednotek mírových sil. Je to jediný újezd v České republice, který umožňuje provádět nácvičky v překonávání vodní překážky (URL 8).

3.4 Vojenský újezd Boletice a Natura 2000

V rámci České republiky představuje území vojenského újezdu Boletice ojedinělý komplex s výjimečnými přírodními podmínkami. Téměř polovina území je začleněna do CHKO Šumava i soustavy Natura 2000 a území Lesní správy Arnoštov je vyhlášeno jako národní přírodní památka Prameniště Blanice s výskytem kriticky ohroženého živočišného druhu – perlorodky říční (*Margaritana margaritifera*) (VLS ČR, 2012), více v kapitole 3.4.2.

3.4.1 Ptačí oblast Boletice

Ptačí oblast Boletice (23 546 ha) byla zřízena vládou ČR nařízením č. 19/2005 Sb., ze dne 15. prosince 2004. Zahrnuje celý vojenský újezd Boletice a území o ploše asi 1600 ha, přesahující hranice újezdu směrem ke Zbytinám. Předmětem ochrany je 5

druhů ptáků. Jen s předchozím souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody lze v ptačí oblasti, mimo současně zastavěné a zastavitelné území obcí, provádět činnosti vyvolávající změnu výše ustálené hladiny povrchové a podzemní vody, která by mohla způsobit změnu biotopu druhu, pro který je ptačí oblast zřízena, udržovat odvodňovací systémy a měnit druh pozemků a způsoby jejich využití. Nařízení vyjmenovává i činnosti, k nimž předchozí souhlas potřebný není, včetně využívání území vojenského újezdu pro potřeby obrany státu (Grulich et Hora, 2005).

Přesto, že se jedná o vojenský areál a často zde cvičí vojenská technika, tak je tato oblast optimálním sídlištěm ptactva (Grulich et Hora, 2005).

Předmětem ochrany Ptačích oblastí dle výše uvedené legislativy je populace chřástala polního (*Crex crex*) (Bürger et al., 1995), kulíška nejmenšího (*Glaucidium Passerinum*), jeřábka lesního (*Bonasa bonasia*), datlíka tříprstého (*Picoides tridactylus*) a skřivana lesního (*Lullula arborea*), hnízdícího na plochách bezlesí a při lesních okrajích, hlavně na místech s narušenou vegetací těžkou technikou (Kloubec, 1987).

Intenzivní výzkum a mapování Ptačí oblasti ve vojenském prostoru Boletice probíhal v letech 2001-2005 u pěti druhů. Byla zjištěna zvýšená početnost, a to ještě před vyhlášením území na PO. Doposud byl v Ptačí oblasti Boletice prokázán v hnízdním období výskyt 136 druhů ptáků, mezi nimi 53 zvláště chráněných druhů (vyhl. č. 395/1992 Sb.), 66 druhů z Červeného seznamu ptáků České republiky (Šťastný et Bejček, 2003) a 28 druhů přílohy I. směrnice ES, o ochraně volně žijících ptáků (Kloubec et Hora, 2006).

V ptačí oblasti vojenského újezdu Boletice převažují zejména lesní druhy ptáků. V zachovalých lesních komplexech pralesního charakteru se vyskytují přirozená stanoviště čápa černého (*Ciconia nigra*), jeřábka lesního (*Bonasa bonasia*), sýce rousného (*Aegolius funereus*), kulíška nejmenšího (*Glaucidium passerinum*), holuba doupňáka (*Columba oenas*), datla černého (*Dryocopus martius*), datlíka tříprstého (*Picoides tridactylus*), lejska malého (*Ficedula parva*), kosa horského (*Turdus torquatus*) a velmi vzácně se vyskytujícího tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), strakapouda bělohřbetého (*Dendrocopos leucotos*) a puštika bělavého (*Strix uralensis*) (Kloubec et Hora, 2006).

3.4.2 Evropsky významná lokalita Boletice

Boletice a Polná leží ve vojenském újezdu a patří mezi Evropsky významné lokality vymezené nařízením vlády ČR č. 132/2005 Sb., ze dne 22. prosince (Grulich et Hora, 2005).

V letech 2001-2005 probíhající mapování v přírodních stanovištích sloužilo jako podklady pro orgány ochrany přírody. Při mapování bylo zjištěno 21 stanovišť z těchto stanovišť 6 prioritních, jsou uvedeny v příloze I směrnice o stanovištích podle Katalogu biotopů České republiky (Chytrý et al., 2001) se zde byl zaznamenán výskyt celkem 49 typů přírodních stanovišť, z toho 28 stanovišť v rámci Natura 2000 (9 prioritních). Některé z biotopů jsou dosud dochovány v mimořádné kvalitě a rozsahu (Kloubec et Hora., 2006).

Západní polovina území VÚj Boletice spadá do oblasti přirozené akumulace vod Šumava, CHKO Šumava. Na území Boletic se vyskytuje přibližně 500 exemplářů rostlin. Předmětem ochrany na území VÚj Boletice je zejména hořeček český (*Gentianella bohemica*) (Ministerstvo obrany ČR, 2006a; zákon č.169/1949 Sb.).

Evropsky významné typy přírodních stanovišť, které jsou hlavním předmětem ochrany EVL Boletice:

- smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temporální a boreální Evropy,
- bučiny,
- lesy na svazích, sutích a v roklicích,
- přirozené eutrofní vodní nádrže,
- bezkolencové louky na vápnatých, rašelinných nebo hlinito-jílovitých půdách,
- vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpského stupně,
- extenzivní sečené louky nížin až podhůří,
- přechodová rašeliniště a třasoviště ,
- vegetace silikátových skalnatých svahů,
- degradovaná vrchoviště (ještě schopná přirozené obnovy),
- druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech. (Ministerstvo obrany ČR, 2011; GeoVision, 2005).

Na území VÚj se vyskytují hlavně květnatá a kyselomilná vegetační stanoviště. Ve vyšších polohách se jedná zejména o smíšené lesy s převahou bukových stromů a v nižších polohách dominují jedle. Na prudkých svazích se občas vyskytují suťové lesy a vyšší polohy jsou pokryty podmáčenými smrčínami. Okolo potoků se vyskytují vegetace pcháčových luk. Nedaleko lučních pramenišť se nachází maloplošné vodní biotopy jednoděložných rostlin z čeledi rdestovitých zejména rdest

alpský (*Potamogeton alpinus* Balbis). Ve VÚj Boletice mají významné zastoupení rozmanité rostliny z čeledi vstavačovitých – např. vemeník dvoulistý (*Platanthera bifolia*), prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*) nebo krušík bahenní (*Epipactis palustris*). Typické pro stanoviště mokřadů jsou různé druhy ostřic, z nichž nejvýznamnější je ostřice davallova (*Carex davalliana*), ostřice blešní (*Carex pulicaris*) nebo ostřice dvoudomá (*Carex dioica*). Typickým prvkem je zde hořec hořepník (*Gentiana pneumonanthe*) a kosatec sibiřský (*Iris sibirica*). Vyskytuje se zde také bařička bahenní (*Triglochin palustris*) a zcela ojedinělý je výskyt popelivky sibiřské (*Ligularia sibirica*) (Ministerstvo obrany ČR, 2006a).

3.5 Historické a kulturní zajímavosti

Na území újezdu se nachází římskokatolický kostel sv. Martina se hřbitovem v sídelním útvaru Polná na Šumavě a románský, gotický kostel sv. Mikuláše, který pochází z poloviny 12. století.

Historii osídlení v této oblasti nám připomínají zbytky keltského osídlení v obci Polná na Šumavě, slovanské mohyly pravěkého hradiště Hradec v Boleticích a zřícenina hradu Raziberk (Ministerstvo obrany ČR, 2006).

3.6 Vodní toky a plochy

Kapacita vodních ploch významně ovlivňuje ochranu území před povodněmi a to nejen na území VÚj Boletice, ale i území za hranicemi vojenského újezdu, přestože zde nebyla přijata žádná opatření určená k tomuto účelu.

Na území VÚj Boletice se nacházejí rybníky a vodní nádrže, které jsou využívány k výcviku ozbrojených sil nebo jako zdroje vody pro Vojenskou hasičskou jednotku (dále jen VHJ) k hašení požárů. Některé vodní nádrže jsou využívány k produkci ryb, nebo slouží jako retenční a krajínovorný prvek (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

Vojenské lesy a statky ČR, s. p. plní funkci správce malých vodních toků na území VÚj dle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů. Tuto funkci plní za Ministerstvo obrany ČR (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

Většina vodních ploch ve VÚj Boletice je stabilizovaná.

Seznam rybníků ve vojenském újezdu Boletice a jejich využití

Rybníky včetně jejich funkcí jsou znázorněny v tabulce 1 (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

název rybníka	funkce rybníka						
	retenční	krajinotvorná	zdroj pož. vody	chov ryb	hospodářská	jiné	funkčnost
Černý	X	X					A
Vlčí	X	X					A
Puchárenský							N
Sádlno	X	X	X	X			A
Račín			X				A
V houštinách							N
Březovík					X		A
Okrouhlík					X		A
Uhlíkovský	X	X	X	X			A
Kokeš	X	X	X				A
Skelná Huť							N
Slatinský	X	X					A
Blanický							N
Loutka						X	A
Jablonec	X	X	X			X	A
Polná 2	X	X	X			X	A
Polečnický horní					X		A
Polečnický dolní	X	X	X	X			A
Za vodárnou							N
U hájovny	X	X					A
Olšina					X		A
Polná 1	X	X	X				A
Květušín	X	X					A
U ovčína	X	X	X				A
Polná 3	X	X					A
Osí					X		A
Podvorský					X		A
Nový					X		A
V lukách	X	X					A
Hodňovský						X	A
Květná	X						A

Tab. 1: Seznam rybníků ve vojenském újezdu Boletice (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

Seznam vodních toků a potoků ve vojenském újezdu Boletice

Vodní toky a potoky protékající vojenským újezdem Boletice jsou uvedeny v tabulce 2 (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

název vodního toku	celková délka toku (km)	název vodního toku	celková délka toku (km)
Blanice	96,3	Borský potok	1,75
Černý potok	3,4	Květenský potok	2,8
Puchárenský potok	7,6	Olšina	12,25
Polečnice	29,75	Loutecký potok	7,8
Křemžský potok	29,8	Ostřice	4,84
Korunáč	0,7	Mokrá	3
Záhvozdenský potok	5,6	Květušínský potok	3,3
Uhlíkovský potok	7,4	Řevniště	2,3
Starý potok	3,8	Brzotický potok	4,2
Želnavský potok	2,7	Šklebice	3,5
Pernecký potok	5,9	Podvořský potok	2,2
Slatinka	6,1	Boletický potok	6,2
Knížecí potok	2,5	Dolanský potok	3,2
Špičák	4,5	Lužný potok	4,5
Chlumanský potok	pramení severně od Ondřejova pod kótou 935	Chvalšínský potok (Třebovický potok)	16,1
Horní Sněžná	2,9		

Tab. 2: Vodní toky a potoky ve vojenském újezdu Boletice (Ministerstvo obrany České republiky, 2011).

3.7 Subjekty působící ve VÚj Boletice, jejich působnost a organizační začlenění

Vojenský újezd Boletice je řízen újezdním úřadem vojenských újezdů. Újezdní úřad vojenských újezdů je podřízen Ministerstvu obrany a jeho řízení je v kompetenci ředitele Sekce plánování sil Ministerstva obrany.

V čele újezdního úřadu vojenských újezdů stojí přednosta, podřízený oddělení řízení vojenských újezdů ze Sekce plánování schopností Ministerstva obrany. Úřad vydává výnosy, kterými povoluje či zakazuje civilním osobám pohyb na přiděleném území ve svém územním obvodu. Určení a působnost správního úřadu je stanovena zákonem. Zejména odpovídá za koordinaci vojenského a hospodářského využití,

výkony státní správy, zabezpečuje potřeby obyvatelstva, hospodářský, sociální a kulturní rozvoj, ochranu a tvorbu zdravého životního prostředí na území VÚj.

Správní vojenský újezdní úřad jako správní orgán vydává a aktualizuje nařízení, kterým se stanoví režimová a bezpečnostní opatření na území vojenského újezdu Boletice. Úřad vydává výnosy, kterými povoluje či zakazuje civilním osobám a firmám pohyb na území ve svém územním obvodu (URL 8).

Újezdní úřad vykonává funkci orgánu ochrany zemědělského půdního fondu, funkci silničního správního úřadu, funkci stavebního úřadu, funkci vodoprávního úřadu, působí jako orgán ochrany přírody VÚj, spolupracuje s dalšími správními úřady a orgány, které plní kontrolní funkce státu, například týkající se myslivosti, lesů, rybářství, ochrany přírody a krajiny (URL 8).

Ve vojenském újezdu působí tyto další subjekty: jednotky vojenské policie, vojenské hasičské jednotky (dále jen VHJ), Vojenské lesy a statky ČR, s. p., provozní středisko Agentury hospodaření s nemovitým majetkem MO, posádková ošetrovna a Armádní servisní, příspěvková organizace Praha.

Jednotky vojenské policie zabezpečují a střeží prostory VÚj Boletic. Vojenské hasičské jednotky jsou určeny k odborným a včasným zásahům zachraňujících ohrožené životy, zvířata a majetek tak, aby následné škody byly co nejmenší. VHJ provádí lokalizaci a likvidaci požárů, které ve většině případů vznikají při cvičení armádních jednotek s ostrou municí, výpomoc při haváriích a živelných pohromách, dále provádí likvidaci průmyslových havárií, úniků nebezpečných látek, poskytuje první pomoc, asistuje při vojenských a jiných činnostech se zvýšeným požárním nebezpečím a provádí preventivní kontroly požární ochrany. V Boletickém prostoru sídlí VHJ v obci Polná (URL 8).

Vojenské lesy a statky ČR, s. p. (dále jen VLS ČR, s. p.) se podílí na střežení vojenských objektů, spolu s ochranou objektů a zabezpečením vstupů do objektů provádí úklidové práce, zimní a letní údržbu komunikací a obsluhu vodohospodářských a tepelných zařízení. Provozní středisko Agentury hospodaření s nemovitým majetkem MO provozně zabezpečuje vojenské budovy a objekty spadající pod MO ČR. V Polné na Šumavě působí Posádková ošetrovna Boletice, která zajišťuje zdravotní ošetření nejen pro MO ČR ale i pro veřejnost. Armádní servisní, příspěvková organizace Praha zajišťuje registraci, ubytování a zajištění služeb spojených s výrobou a rozvodem tepla a teplé užitkové vody a úpravou odpadních vod ve vojenských objektech v prostoru VÚj Boletice (URL 15).

4. Koncepce rozvoje území vojenského újezdu Boletice

Celé území VÚj je předurčeno k vojenskému využití, ale jeho rozvoj musí vycházet z respektování zásad ochrany přírody. V souladu s tímto konceptem a charakterem území lze povolit dostavby zařízení s využitím pro zemědělství, těžbu nerostů, vodní hospodářství a lesnictví. Rozvoj veřejné dopravy a technické infrastruktury nesmí kolidovat s ochranou krajiny a přírody.

Také lze povolit provádění technických opatření a staveb, které snižují nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a jsou nezbytné pro odstraňování jejich důsledků, které zlepšují životní podmínky obyvatel vojenského újezdu a okolních obcí při jejich využití pro rekreaci - například vybudování hygienických zařízení, naučných stezek, ekologických a informačních center (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

5. Eko-turistické využití vojenského újezdu Boletice

Metodika

Návrh využít VÚj Boletice byl zvolen díky umístění této lokality v sousedství Lipenské přehrady, blízkosti rakouské státní hranice a Šumavského národního parku, kde je možné z jedné strany popisovat výcvikový prostor AČR s omezeným vstupem pro obyvatele Jihočeského kraje a turisty, ale ze strany druhé lze konstatovat, že díky těmto omezením a ponecháním tohoto prostoru bez zemědělské a ostatní průmyslové činnosti se jedná o cenné území se zachovanou panenskou přírodou. Aktivity občanských sdružení a turistických organizací se poslední roky snaží o využití a připojení tohoto území k lokalitám určeným pro masové komerční využití. Zpracovaný návrh má umožnit po splnění bezpečnostních podmínek přístup zejména zájemcům o přírodu, turistům a návštěvníkům hledajícím relaxaci při dodržování podmínek ochrany přírody v úzké součinnosti s výcvikem útvarů a jednotek AČR.

K vytvoření přehledu možného využití VÚj Boletice bylo využito **dotazníkové analytické metody**. Níže uvedeným dotazníkem byla snaha prověřit zájem vybrané množiny respondentů o využití VÚj Boletice k eko-turistickému využití a zjistit nové možnosti dalšího rozvoje aktivit v tomto území.

Ankety se zúčastnilo 100 respondentů. Do dotazníku přispěli obyvatelé obcí sousedící s vojenským újezdem Boletice, vojáci, kteří se již v minulosti účastnili výcvikových aktivit ve vojenském prostoru, jejich rodinní příslušníci a další

veřejnost, která má zájem o přírodu.

Byly zvoleny základní zájmové oblasti: příroda a její ochrana, sportovní a další moderní aktivity a historie.

Dotazník obsahoval tyto dotazy:

1. Zajímáte se o přírodu ve VÚj Boletice?
2. Zajímáte se o historii území VÚj Boletice?
3. Je toto území zajímavé z hlediska ornitologie?
4. Uvažujete o využití VÚj Boletice pro cykloturistiku / pěší turistiku?
5. Zajímali by Vás v rámci historie odborné exkurze s průvodcem?
6. Uvítali byste výstavbu střediska zimních sportů na území VÚj Boletice.
7. Jezdíte rádi na koních?
8. Chodíte rádi na vycházky do přírody?
9. Poznáváte rádi nová místa z hlediska přírody a krajiny?
10. Zajímáte se o historii vojenských újezdů?
11. Lovíte rádi ryby?
12. Zajímáte se o chráněné druhy rostlin?
13. Máte zájem navštívit historická místa vojenských újezdů?
14. Využili byste ubytování ve VÚj či jejich okolí?
15. Uvítali byste výstavbu ubytovacích zařízení na okrajích VÚj Boletice?
16. Využíváte informace z QR kódů?
17. Máte zájem o volnočasové aktivity řízené armádními instruktory?
18. Jste ochoten/a sem aktivně podílet na péči o přírodu ve VÚj?
19. Vyhovuje Vám stávající turistické značení?
20. Co byste rádi uvítali v nabídce volnočasových aktivit na území VÚj?
  - a. Houbaření
  - b. Cyklistika
  - c. Možnost sportovní střelby
  - d. Občerstvení
  - e. Ostatní (dráhy pro bruslení, táboření, geo atd.)

6. Vyhodnocení ankety - dotazníku

Ankety se aktivně zúčastnilo celkem 100 respondentů. Vzhledem k počtu obyvatel okolních vesnic vojenského újezdu Boletice se již jedná o dostatečně velký a vypovídající vzorek. Ze statistického pohledu lze tento počet považovat za reprezentativní a spíše se jednalo o orientační průzkum zájmu a možností volnočasových aktivit obyvatel ČR.

V tabulce 3 je vyjádřeno množství kladných a záporných odpovědí od respondentů na otázku číslo 1 - 19. Kladné nebo záporné odpovědi vyjadřují zájem či nezájem o danou problematiku zjišťovanou v dotazníku. Otázka číslo 20 je hodnocena zvlášť na obrázku číslo 6.

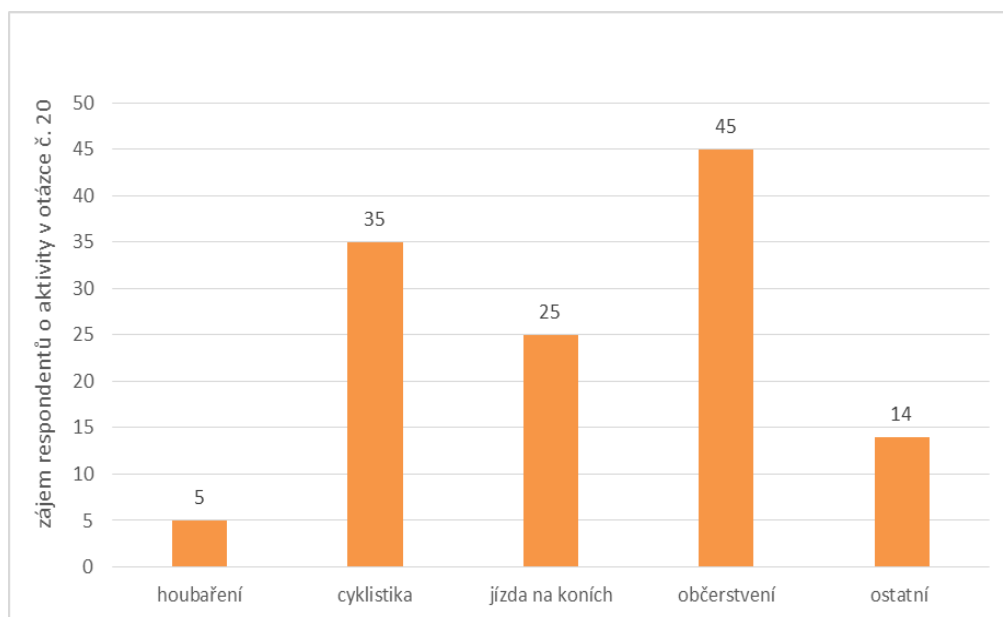
číslo otázky	otázka	počet respondentů odpovídajících kladně	počet respondentů odpovídajících záporně
1.	zájem o přírodu	85	15
2.	zájem o historii	77	23
3.	území zajímavé z hlediska ornitologie	53	47
4.	využití cykloturistiky / pěší turistiky	93	7
5.	historické odborné exkurze	62	38
6.	výstavba sportovních středisek	68	32
7.	jízda na koních	44	56
8.	vycházky do přírody	78	22
9.	poznat nová místa	80	20
10.	zájem o historii	55	45
11.	lov ryb	42	58
12.	zájem o chráněné druhy rostlin	51	49
13.	návštěva historických míst	67	33
14.	využití ubytování	62	38
15.	výstavbu ubytovacích zařízení	69	31
16.	informace z QR kódů	61	39
17.	volnočasové aktivity s instruktory	51	49
18.	aktivita péče o přírodu	62	38
19.	turistické značení	68	32

Tab. 3: Počty kladných či záporných odpovědí respondentů o danou problematiku v dotazníku

Z tabulky 2 lze vyčíst, že respondenti mají nejvíce zájem o turistiku, ať už o pěší či cykloturistiku. Dále je zájem o přírodu a poznávání nových míst. Je to zřejmě dáno tím, že těchto aktivit se mohou účastnit celé rodiny s příslušníky všech věkových kategorií.

Naopak rybolov či jízda na koních je specifická aktivita, kterou mohou provozovat pouze určití jednotlivci či skupiny osob. U rybolovu je podmínkou povolení k lovu ryb a jízda na koních je pro změnu podmíněna uměním jezdit na koni.

Obr. 6 vyjadřuje zájem respondentů o rozšířené aktivity definované v otázce číslo 20. Je zde znázorněno pět nejvíce vyhledávaných aktivit, které byly doplněny respondenty do dotazníku.

Obr. 6: Vyjádření respondentů k otázce číslo 20.

Pod pojmem ostatní aktivity jsou vyjádřeny všechny další aktivity, které nejsou navrženy v otázce č. 20 písmeno a - d). Jedná se např. sběr lesních plodů, táboření, bruslařské dráhy, pozorování flóry a fauny.

Ostatní aktivity, které byly v dotazníku v otázce č. 20 pod písmenem e) vyplňovali respondenti volně (nebyly předem definovány). Proto někteří respondenti nezaznamenali, že na aktivity, které vypsali do písmene e) už odpovídali v otázkách 1 -19. Výsledkem byla duplicita některých aktivit z otázek číslo 1 - 19 a aktivit v otázce č. 20. Tím, že byl dotaz psaný volně a nebyl nikterak definován, někteří respondenti vypsali do tohoto bodu více aktivit najednou.

Ve sportovních aktivitách byl největší zájem o různé druhy turistiky, jako jsou **cykloturistika, pěší turistika, geocaching** (hledání předmětů – cache v prostoru dle zadaných navigačních souřadnic), organizovaná turistika s výkladem průvodce, **jízda na koních**, v zimním období zejména **běžecké lyžování**, popřípadě **biatlonové a orientační závody**. V rámci ekologického využití újezdu je zájem o **ornitologii** a činnost v ornitologických kroužcích, poznávání chráněných rostlin, o **mykologii, myslivost a rybolov**. Zájemce o historii zajímají zejména odborné exkurze s průvodcem a akce tematicky zaměřené na historická fakta a výcvik AČR.

7. Návrh eko-turistického využití vojenského újezdu Boletice

Na základě vyhodnocení dotazníků provedeného průzkumu k eko-turistickému využití areálu VÚj Boletice a zjištění zájmu možností využití prostoru vojenského újezdu byly navrženy činnosti, které jsou popsány v následujících kapitolách:

Základním předpokladem pro možné využití VÚj Boletice pro ekoturistiku musí být shoda mezi MO ČR a vedením Jihočeského kraje. V případě nalezení shody a zájmu výše zmiňovaných státních organizací je nezbytné uzavření dohody mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem životního prostředí České republiky, zastoupené vedením Jihočeského kraje. Jihočeský kraj, jako garant státu, mezirezortní dohodu zohlední ve vypracování nového plánu územního rozvoje kraje a zvolí způsob organizování eko-turistického využití VÚj Boletice vlastní nebo pověřenou organizací. Z pohledu Ministerstva životního prostředí ČR lze navrhnout rozšíření činnosti orgánů Národního parku Šumava, zejména o využití informační a strážní služby parku.

Plán územního rozvoje Jihočeského kraje by měl zahrnovat výstavbu dopravní infrastruktury, parkovišť pro návštěvníky, výstavbu cest a jejich turistické značení, včetně vydání map a turistických průvodců. V rámci tohoto plánu bude třeba, aby Jihočeský kraj smluvně zajistil odpadové hospodářství (svoz komunálního odpadu a síť WC), vytvořil autobusové a vlakové linky (celoroční nebo sezónní), zabezpečil zdravotnickou pomoc (zejména při akcích s hromadnou účastí).

Pro zabezpečení stravování a odpočinek, případně ubytování, Jihočeský kraj je třeba provést výběr subjektů pro jeho zabezpečení. Stejným výběrem bude třeba zajistit půjčovny sportovního materiálu.

Veřejný portál Jihočeského kraje bude zaměřen na samostatnou propagaci této oblasti se zaměřením na provádění kulturních a sportovních akcí.

V rámci operačního programu Životní prostředí v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj bude možné využít financování z prostředků EU. Vedení Jihočeského kraje by mělo zvolit způsob vypracování projektu na jejich čerpání s možným společným projektem v rámci přeshraniční spolupráce s Bavorskem a Horními Rakousy.

7.1 Návrh využití VÚj v oblasti turistiky a cykloturistiky

Území vojenského újezdu Boletice se postupně otevírá veřejnosti, cca od roku 2006 jsou o víkendech a svátcích části újezdu postupně zpřístupňovány po vyznačených trasách turistických cest a cyklotras, kde asi nejlákavějším místem újezdu je oblast Knížecí stolec, který má na vrcholu dřevěnou rozhlednu.

Veškeré turistické trasy s cyklostezkami nabízejí nevšední zážitky neznámé panenské přírody vojenského výcvikového prostoru Boletice. V posledních letech byly již některé otevřeny a další jsou navrženy. Cyklistické trasy mají návaznost na již fungující přilehlé části vojenského prostoru. Nově navržené cyklotrasy vedou po stávajících zpevněných komunikacích, silnicích nebo lesních účelových cestách. Trasy navazují na provozovanou síť autobusových linek a železničních tratí Českých drah, kde vybrané autobusové a vlakové spoje umožňují přepravu jízdních kol.

Zapojením navržených cyklotras do stávajícího systému cyklotras v Jihočeském kraji dojde k propojení mezi městem Český Krumlov, Horní Planá a jižní částí Národního parku Šumava, dále mezi městem Hluboká a chráněnou krajinnou oblastí Blanský les, mezi Chvalšínami a Černou v Pošumaví a Českým Krumlovem s Volary, případně Prachaticemi.

Navržené cyklotrasy vedené přes jižní nebo východní okraj VÚj po trasách:

Rozcestí pod Korunáčem (cyklotrasa č. 1131) – Uhlíkovská hájovna (odbočení směr Záhvozdí) – silnice směr Arnoštov – západní a jižní svahy Černého lesa (odbočení směr Slunečná) – Mýtina (odbočení směr Želnavá) – Pernek (zde napojení na stávající cyklotrasu č. 33) – Maňávka (cyklotrasa č. 33) – Maňava (odbočení směr Horní Planá) – Hodňov; Bezovík (odbočení z trasy č. 1139) – Sádlno – Tisovka (odtud po neznačené silnici II/165 směr Křišťanov, Zbytiny, cyklotrasa č. 1055 a 1031), Boletice – Kájov (cyklotrasy č. 1047 a 1167); Hodňov – Olšina – Květušín – Polná na Šumavě (zastávka ČD) – Hoříčka (odbočení směr Kladenské Rovné – cyklotrasa č. 1047) – Boletice – Chvalšiny (cyklotrasa č. 1139); Hodňov – Otice – Brzotice – Polná na Šumavě; Uhlíkovská hájovna – Arnoštov (napojení na trasu č. 1031) (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

Celková délka cyklotras, které jsou na území VÚj Boletice navrhovány k vytýčení činní cca 50 km. Všechny cyklotrasy vedou mimo hlavní prostory činnosti AČR a mimo dopadové plochy, čímž nedojde k ohrožení turistů na životě a zranění nevybuchlou municí v době mimo výcvik AČR. Územím vojenského újezdu Boletice vede 32 km cyklotras, které přivádějí navržené cyklotrasy ke stávajícím cyklotrasám (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

Nové pěší turistické trasy jsou navrženy v návaznosti na již fungující turistické trasy Klubu Českých turistů mimo území VÚj Boletice tak, aby doplnily chybějící směry tras. Pěší trasy jsou většinou navrhovány v souběhu s cyklostezkami (Ministerstvo obrany ČR, 2011).

Na základě hromadného povolení ke vstupu do VÚj Boletice může být povolena organizovaná turistika a to formou plánovaných akcí s vyškoleným (akreditovaným) doprovodem. Také je možné pořádat odborné exkurze na různá témata a pro zahájení těchto aktivit lze využít pracovníka VLS ČR, s. p., nebo příslušníka AČR (osoby znalé území a poučené o bezpečnostních rizicích daného území), nebo lze využít výklad odborného lektora.

Zpřístupnění újezdu je řešeno kategoriemi povolení dle možného dopadu na ochranu přírody. Povolení se nevydává pro pohyb turistů, cykloturistů a sběratelů lesních plodů mimo vyznačené a zpřístupněné trasy. Pokud nebude přednostou vojenského úřadu vydáno písemné upravení vstupu do VÚj Boletice budou vytýčené stezky zpřístupněny trvale. Pokud bude na VÚj Boletice výcvik nebo větší cvičení ozbrojených složek bude celé území nebo jeho část uzavřena. Do oblasti Houbového vrchu jsou vstupy pro širokou veřejnost povoleny již celoročně, v průběhu roku budou vstupy povoleny i na ostatní zpřístupněné území od 1. května do 30. září.

Do prostoru újezdu lze dočasným zpřístupněním umožnit vstup většinou v opakujícím se časovém úseku - například od pátku od 14:00 hodin až do neděle do 24:00 hodin nebo o státních svátcích a volných dnech.

Pro veřejnost bude trvalé zpřístupnění území řešeno pouze v okrajových částech újezdu, kde již neprobíhá vojenská činnost, která je nebezpečná, není součástí ohrožených prostorů při střelbě, které nemají pyrotechnickou zátěž.

Trvalé zpřístupnění území by mohlo mít i negativní dopady na flóru a faunu vojenského újezdu z důvodů zvýšeného počtu osob na tomto území. Je vhodné na tomto území pro větší počet zájemců o vybranou aktivitu řídit armádním instruktorem nebo specializovaným průvodcem.

Pro výzkumnou a vědeckou činnost je možno dočasně zpřístupnit prostory, kde probíhá armádní výcvik bez střelby, například to může být nácvik orientace v terénu, nácvik přežití ve ztížených podmínkách pokud se v nich nenachází pyrotechnická zátěž.

Návštěvníci při tomto výjimečném vstupu musí dbát všech instrukcí a označení na informačních tabulích, nesmí porušovat podmínky vymezené pro vstup do prostoru a jejich chování musí být v souladu se všemi bezpečnostními opatřeními vydávanými při realizaci takového vstupu.

V trvale přístupném území musí být tyto akce předem naplánovány a být v souladu s plánem výcviku vojsk v daném roce. Témata akcí mohou být vlastivědná, přírodovědná, kulturní a jiná. Hlavním problémem ale může být samotná příprava programu či zajištění vedoucího instruktora.

Při této činnosti se předpokládá významná spolupráce s místními nevládními organizacemi či občanskými sdruženími a spolupráce s řadou dalších zájmových organizací jako je například Společnost na ochranu motýlů, Česká společnost ornitologická, Česká botanická společnost a Agentura ochrany přírody a krajiny České Republiky. Dále se předpokládá spolupráce se specializovanými fakultami vysokých škol jako například fakulty přírodovědné nebo lesnické.

Rozsah, frekvence a intenzita těchto akcí bude vázána na dostatek armádních instruktorů a specializovaných průvodců, kteří budou mít svým návštěvníkům „co říci“.

Z dřívějších zkušeností, kdy byly poprvé zpřístupněny první zóny Národního parku Šumava, byl o akce velký zájem a zúčastnil se jich velký počet návštěvníků. Výhodou organizovaných akcí také je, že jsou plně pod kontrolou Armády ČR a tedy nijak neovlivní její činnost ve vojenském prostoru Boletice.

Zvláštní kategorií turistiky a zábavy se může jevit moderní Geocaching. Tato aktivita, která byla i předmětem zájmu oslovených respondentů v dotazníku, by však mohla představovat rizika, jako jsou neoprávněné a nekontrolované vstupy do prostor v době jeho používání Armádou ČR. Následkem toho by mohlo dojít k ohrožení zdraví či dokonce k usmrcení osob, které daný prostor narušily. Řešením k zamezení tohoto rizika je poučení a registrace osob, například na újezdním úřadu Boletice, před jakýmkoli vstupem do prostoru. Vstup osob v době probíhajícího nebezpečného výcviku Armády ČR nebo i koaličních partnerů nesmí být povolen.

Lyžařské běžecké trasy jsou předběžně navrženy v prostoru Houbový vrch, severně od Horní Plané. Další je možno výhledově vybudovat podél jihozápadního a západního okraje vojenského újezdu Boletice. Lyžařské trasy by zde vedly téměř výhradně po lesních účelových cestách. Hlavní podmínkou provozování lyžařských tras ve vojenském újezdu je jednak součinnost s vlastníkem předmětných pozemků, což jsou VLS ČR, s. p., tak, aby upravované trasy nekolidovaly se zimním provozem na lesních účelových komunikacích.

V souladu s rozvojem Jihočeského regionu a programem rozvoje hippotras, který je připravován Klubem českých turistů „Turistika na koni“ vyvstala možnost označení Koňských stezek i ve vojenském újezdu Boletice. Pro vstupy a vjezdy osob na koních by měla platit stejná pravidla, která jsou nastavena pro vstupy do vojenského prostoru pro veřejnost.

Výstavba střediska pro sjezdové lyžování byla v minulosti obyvateli kraje odmítnuta a nepředpokládá se její další rozvoj.

7.2 Využití VÚj v oblasti projektů na podporu ochrany přírody

Na podporu ochrany přírody je možno navrhnout pořádání seminářů k životu fauny a flóry ve VÚj Boletice, pozorování chráněných druhů ptáků a zvěře, například zaměřené na pomoc při jejich sčítání. Pro umožnění tohoto záměru lze považovat výstavbu úkrytů a pozorovatelem jakož i výhledů a odpočinkových naučných tras za další možné využití evropských dotací. Cílem těchto činností je zapojení občanské veřejnosti do projektů na ochranu přírody. Ve spolupráci s VLS ČR, s. p. je navrženo pořádání exkurzí a akcí tematicky zaměřených na činnost rybářství, rybníkářství a lesnictví.

Rybolov

Pro volnočasovou aktivitu rybolov, o kterou mělo zájem nejvíce dotazovaných respondentů, lze ve VÚj Boletice provozovat na nejvýše položeném chovném rybníce v republice Olšina, která má rozlohu 106 ha – hlavní chovanou rybou je kapr, výlov se provádí každé dva roky. Sportovní rybolov lze vykonávat na rybníku Malá Olšina a Nový (3,1 ha). K dispozici jsou různé časové povolenky, které lze zakoupit na rekreačním zařízení Olšina.

Myslivost

Na území vojenského újezdu je právo myslivosti vykonáváno v pěti honitbách. Největší honitbou je Knížecí stolec. Tato honitba je tvořena lesními porosty, vodními plochami, plochami střelnic a zemědělskými pozemky. Lze využít poplatkový lov

jelena a srnce a skupinové lovy na spárkatou zvěř. Honitbu Nová Pec tvoří zejména lesní porosty na pravém břehu Lipna mezi obcemi Nová Pec a Bližší Lhota. Je tu organizován také lov srnce a skupinové lovy na spárkatou zvěř. Další skupinové lovy mohou být organizovány v menších honitbách v Homolském lese, Bechyni a Vimperku, které se nacházejí v přilehlých lesních celcích. Divize Horní Planá spravuje honitby v Jihočeském kraji – Knížecí stolec, Nová Pec, Vimperk, Homole a Bechyně. Knížecí stolec je považován za největší honitbu, která zahrnuje území vojenského újezdu Boletice a přilehlé části. V této převážně lesní honitbě se nejvíce vyskytuje zvěř černá, vysoká a okrajově i srnčí a daňčí. Podobný charakter a zastoupení zvěře mají i honitby Nová Pec a Vimperk. Odlišné jsou honitby v nižších nadmořských výškách Homole a Bechyně, kde se vyskytuje převážně zvěř srnčí a černá (URL 9).

Pozorování ptactva

Nová Expozice Ptačí oblasti Boletice se nachází přímo na nevýše položeném rybníku Malé Olšiny na jeho hrázi v Rybářské baště, kde budou k vidění hnízda, plakáty a fotografie jednotlivých druhů ptáků z této lokality. Zajímavostí je, že si zde návštěvníci budou moci v dílně zkusit pro sebe vyrobit vlastní ptačí budku (URL 10).

7.3 Využití VÚj v oblasti historie a vojenské činnosti

Zájem o historii vojenských újezdů po zrušení železné opony vzrostl. V této skupině zájmových činností lze nabídnout historické semináře a akce tematicky zaměřené na historická fakta a výcvik AČR pro zájemce o historii a vojenskou sportovní střelbu pro skupinu zajímavější se o vojenskou činnost. Pro spolky zabývající se sportovní a bojovou střelbou z ručních zbraní je velmi zajímavé zpřístupnění bojových střelnic. Toto by si ovšem vyžádalo nutnou změnu legislativy, obzvláště ve vztahu k zákonu č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu.

7.4 Závěr návrhu eko-turistického využití VÚj Boletice

Význam VÚj Boletice je z hlediska přírodního a kulturního bohatství v rámci ČR neocenitelný. Tento potenciál je nutné využít a v provázanosti s hlavním účelem vzniku vojenských újezdů - výcvik vojsk - je nutné se v nejbližší budoucnosti zaměřit na zkvalitnění služeb pro veřejnost, a to v úzké spolupráci s újezdním úřadem Boletice, VLS ČR, s. p., a Agentury hospodaření s nemovitým majetkem MO navrhnout další možné trasy pro cyklisty a pěší turisty, včetně tzv. organizované turistiky (vzhledem k charakteru území). Do těchto organizovaných akcí zapojit

odbornou veřejnost Agentury ochrany přírody a krajiny České Republiky, ČSO, Český Klub turistů, aj.

Vzhledem k tomu, že na téměř celém území újezdu se nachází EVL Boletice a zároveň i Ptačí oblast Boletice, tak ve spolupráci s VLS ČR, s. p., AOPK ČR, Národním parkem Šumava a újezdním úřadem navrhuji uspořádat poznávací a naučné akce pro zástupce i odborné veřejnosti například typu „Poznávejme biotop perlorodky říční“, „Krásy lužních lesů Boletic“, „Cestou necestou po rašeliništích vojenského újezdu“, „Velká šelma Boletic – rys“ a další. Tyto akce by doprovázel vždy program odborných seminářů garantovaný například Agenturou ochrany přírody a krajiny České Republiky nebo Správou Chráněné krajinné oblasti a Národním parkem Šumava.

8. Závěr bakalářské práce

Analýzou provedenou v rámci bakalářské práce bylo zjištěno, že pro podporu fungování eko-turistiky je nutné provést několik následujících opatření:

- Zvýšit obecné povědomí o eko-turistice v oblasti péče o životní prostředí.
- Zefektivnit využití potenciálu méně příznivých oblastí pro eko-turistiku.
- Zachovat ekologické hodnoty území VÚj Boletice.
- Kultivovat vnímání eko-turistiky širokou veřejností.
- Podpořit vzdělávací a výchovné akce konané ve VÚj Boletice.
- Podpořit projekty, které v souvislosti s eko-turistikou aktivně přispívají k ochraně přírodního a kulturního dědictví.
- Pozitivně motivovat širokou veřejnost k přijetí a aplikaci principů udržitelného rozvoje a ochrany přírody a krajiny v jejich běžném životě.
- Pozitivně propagovat ochranu přírody a krajiny ve vazbě na eko-turistiku.

Marketingová podpora produktu cestovního ruchu „eko-turistika“ musí probíhat jak na národní, krajské, tak i lokální úrovni. Nabízí se také spolupráce s cestovními kancelářemi jak ve věci propagace, tak i nabídce ekoturistiky. Propagace regionu skýtá výhody pro místní občany, včetně využití regionálních produktů, potravin a vytvoření informačního nástroje sdružujícího eko-turismus Boletic, včetně osvěty a propagace. Pravidelné vzdělávání v oblasti eko-turistiky a podpora aktivit a managementu pečujícího o vzhled krajiny zvýší obecné povědomí v oblasti péče o životní prostředí a ochranu přírody a krajiny.

Z hlediska eko-turistického využití VÚj Boletice, ochrany přírody a krajiny je nutné zachovat dosavadní způsob využívání ve vybraných segmentech Evropsky významných lokalit a skloubit požadavky veřejnosti na využití území VÚj s cílem zabezpečit rovnováhu mezi intenzivním vojenským a hospodářským využitím, včetně dodržování zásad ochrany životního prostředí. Toto lze obecně zajistit důsledným a promyšleným plánováním využití VÚj Boletice. K tomu je nutná úzká spolupráce všech zainteresovaných subjektů působících na území VÚj Boletice s veřejností a hledání cesty, jakým způsobem zatraktivnit území VÚj a neomezit hlavní účel - zabezpečení výcviku vojsk. K zajištění eko-turistického využití újezdu a eliminaci negativních dopadů vojenské činnosti je důležité efektivně využívat vyčleňované finanční prostředky k realizaci asanačních a rekultivačních opatření z hlediska ochrany přírody a zároveň využít možnosti čerpání dotačních titulů (národních i strukturálních).

Je důležité říci, že problematika využití vojenského újezdu k eko-turistice je velmi citlivou záležitostí, která se v současné době dotýká nejen politických, vojenských a hospodářských aspektů, ale i názorů obyvatel celé České republiky a zejména názorů obyvatel v okolních nově vzniklých obcích. Vojenské využití VÚj Boletice je nutné považovat stále za prioritní, ale činnost v tomto prostoru lze sladit s činností AČR tak, aby bylo možné provozovat všechny mnou navrhované aktivity eko-turistiky ve VÚj Boletice.

V české krajině nenajdeme území, která jsou tak svébytná jako jsou vojenské újezdy Armády České republiky. I přesto, že tam jsou určitá omezení (režim pohybu, zatím žádné nebo minimální zázemí), jistě si najde své příznivce, jde jen o to, aby se o možnostech ekoturistiky ve vojenských újezdech dozvěděli. I pro tyto účely slouží tato bakalářská práce.

9. Použitá literatura a internetové zdroje

- BINTEROVÁ Z., 2004: *Zaniklé obce Doupovska II. : v bývalých okresech Karlovy Vary a Žlutice*. Oblastní muzeum, Chomutov: 75 s.
- BINTEROVÁ Z., 2005: *Zaniklé obce Doupovska od A do Ž*. Oblastní muzeum, Chomutov: 95 s.
- BÜRGER P., HORA J., PYKAL J. et ALBRECHT J., 1995: *Dosavadní výsledky výzkumu chřástala polního (Crex crex) na Šumavě (1993-1994)*. In: HORA J., PLESNÍK J et JANDOVÁ J. [eds]: *Sborník Významná ptačí území v České republice*. ČSO, LF a IAE ČZU, Praha: 16 - 20.
- BÜRKLI W., JUON M. et RUGE K., 1975: *Zur Biologie des Dreizehnspechtes Picoides tridactylus*. 5. Beobachtungen zur Führungszeit und zur Grösse des Aktionsgebietes. *Orn. Beob.* 72: 23 - 28.
- EVANS D., 2012: *Building the European Unions Natura 2000 network*. *Nature Conservation I*: 11 - 26.
- GEOVISION, 2005: *VÚ Boletice - studie polyfunkčního využití území*. GeoVisison, Plzeň: 79 s.
- GLONEK J., 2007: *Zaniklé obce vojenského újezdu Libavá*. Společnost přátel Poodří, Ostrava: 293 s.
- GRULICH V. et VYDROVÁ A., 2004: *Natura 2000 ve vojenských výcvikových prostorech - příklad VVP Boletice*. *Ochrana přírody* 59: 195 - 200.
- GRULICH V. et HORA J., 2005: *Příroda Boletic významného ptačího území roku 2006 a ptačí oblasti soustavy Natura 2000*. Sdružení Calla a Česká společnost ornitologická: 20s.
- CHYTRÝ M., KUČERA T. et KOČÍ M. [eds], 2001: *Katalog biotopů České republiky*. AOPK ČR, Praha: 307 s.
- JENÍK J., 1996: *Biosférické rezervace České republiky: příroda a lidé pod záštitou UNESCO*. Empora, Praha: 160 s.
- KLOUBEC B., 1987: *Rozšíření, početnost a ekologické nároky kuliška nejmenšího (Glaucidium passerinum L.), v jižních Čechách*. *Sborník Avifauna jižních Čech a její změny* 1: 116 - 136.
- KLOUBEC B. et HORA J., 2006: *Metodika monitoringu ptačích oblastí – Boletice*. AOPK ČR, Praha: 13 s.
- KNÍŽÁTKOVÁ E. et LACINA D., 2010: *Souhrny doporučených opatření pro ptačí oblasti*. *Ochrana přírody* 5: 12 - 14.
- LOSÍK J. et HÁKOVÁ A., 2007: *Vojenský újezd Libavá*. *Ochrana přírody* 4: 2 - 5.
- MATĚJŮ J., HRADECKÝ P. et MELICHAR V. [eds], 2016: *Doupovské*

- hory. Česká geologická služba, Praha: 545 s.
- MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY, 2005: *Stručně o České republice, armádě a výcvikových zařízeních vojenského újezdu Boletice*. Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, Praha: 123 s.
  - MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY, 2006a: *Vojenské újezdy Armády České republiky*. Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, Praha: 285 s.
  - MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY, 2006b: *Stručně o České republice, armádě a výcvikových zařízeních vojenského újezdu Hradiště*. Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, Praha: 112 s.
  - MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY, 2006c: *Stručně o České republice, armádě a výcvikových zařízeních vojenského újezdu Libavá*. Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, Praha: 111 s.
  - MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY, 2011: *Územní plán Vojenského újezdu Boletice – veřejná část*. MO ČR, Praha: 79 s.
  - MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY, 2014: *Územní plán vojenského újezdu Libavá – veřejná část*. MO ČR, Praha: 182 s.
  - PAVLÍČKO A., 1997: *Vojenský výcvikový prostor Boletice. Významní motýli denní a jejich lokality- Rhaplocera (Lepidoptera) – Zlatá stezka*. Sborník Prachatického muzea, Prachatice, 4: 299-318
  - PETRO R. et POLÁŠEK Z., 2006: *Metodika monitoringu ptačích oblastí - Libavá*. AOPK ČR, Praha: 5 s.
  - REIF J. et MARHOUL P., 2010: *Ptáci v opuštěných vojenských výcvikových prostorech v České republice: druhová skladba a ochránářská hodnota*. Sylvia 43:87 - 105.
  - ROTH P., 2005: *Nejčastější omyly kolem Natury 2000 v České republice*. Ochrana přírody 60: 310 - 313.
  - SUNDSETH K. et CREED P., 2008: *Natura 2000: Protecting Europe's Biodiversity*. European Commission, Oxford: 292 s.
  - ŠŤASTNÝ K. et BEJČEK V., 2003 : *Červený seznam ptáků v České republice*. In: PLESNÍK J., HANZAL J. et BREJŠKOVÁ L. [eds]: *Červený seznam obratlovců České republiky*. Příroda 22, Praha: 95-120.
  - TEJROVSKÝ V., 2008: *NATURA 2000 - Ptačí oblasti - oblast Doupovských a Krušných hor*. AOPK, CHKO Labské pískovce, Klášterec nad Ohří: 29 s.
  - VOJENSKÉ LESY A STATKY ČR, 2012: *Výroční zpráva 2012*. VLS ČR, s. p., Praha: 42 s.
- Zákon č. 63/1935 Sb., o vyvlastnění k účelům obrany státu.
  - Zákon č. 169/1949 Sb. o vojenských újezdech - zrušen, nahrazen zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).
- Nařízení vlády č. 533/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Libavá.
- Nařízení vlády č. 688/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Doupovské hory.
- Nařízení vlády č. 19/2005 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Boletice.
- Nařízení vlády ČR č. 132/2005 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit - zrušen NV ČR č. 318/2013 Sb.
- Nařízení vlády ČR č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu významných lokalit, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů), ve znění pozdějších předpisů.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009, o ochraně volně žijících ptáků.
- Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992, o ochraně přírodních stanovišť volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

Internetové zdroje

- URL 1: Armáda ČR, 2019: Doupov - náš největší výcvikový prostor. Online: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/doupov---nas-nejvetsi-vycvikovy-prostor-14814/>, cit. 8. 4. 2019.
- URL 2: ALBRECHT J.: Historie vzniku VVP Libavá. Online: <http://www.libavsko.wimps.cz/historie>, cit. 8. 4. 2019.
- URL 3: Mapy.cz, 2019: Mapy Online: <https://mapy.cz>, cit. 28. 2. 2018.
- URL 4: Multimediaexpo, 2013: Vojenský újezd Březina. Online: http://www.multimediaexpo.cz/mmecz/index.php/Vojensk%C3%BD_%C3%BAjezd_B%C5%99ezina, cit: 24. 1. 2019.
- URL 5: Ministerstvo životního prostředí, 2019: Evropsky významné lokality. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/evropsky_vyznamne_lokality, cit. 08. 04. 2019.

- URL 6: Ministerstvo životního prostředí, 2019: Natura 2000. Online: https://www.mzp.cz/cz/natura_2000, cit. 08. 04. 2019.
- URL 7: Památky a příroda Karlovarska, 2015: Zaniklé obce. Online: <http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/zanikle-obce?=&strana=3>, cit. 08. 04. 2019.
- URL 8: Vojenský újezd Boletice, 2019: Vojenský úřad Boletice. Online: <http://www.vojuezd-boletice.cz/index.asp>, cit. 2. 3. 2019.
- URL 9: Vojenské lesy a statky ČR, s. p., 2019: Horní Planá -. Unikátní příroda, péče s tradicí. Online: <https://www.vls.cz/divize/horni-plana>, cit. 08. 04. 2019.
- URL 10: Silvarium.cz: Vojáci otevřou expozici o ptačí oblasti Boletice (Právo). | Online: <http://www.silvarium.cz/zpravy-z-oboru-lesnictvi-a-drevarstvi/vojaci-otevrou-expozici-o-ptaci-oblasti-boletice-pravo>, cit: 16. 3. 2019.
- URL 11: Armáda ČR, 2019: Sněmovna schválila zrušení vojenského újezdu Brdy a zmenšení zbylých újezdů. Online: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/snemovna-schvalila-zruseni-vojenskeho-ujezdu-brdy-a-zmenseni-zbylych-ujezdu-105527/>, cit. 8. 4. 2019.
- URL 12: Vojenský újezd Březina, 2019: Základní informace o vojenském újezdu. Online: http://www.vojuezd-brezina.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=1412&id=53&p1=60, cit. 15. 4. 2019.
- URL 13: Velitelství výcviku - Vojenská akademie ve Vyškově, 2019: Výcviková zařízení. Online: <https://www.vavyskov.cz/en/node/115>, cit. 15. 4. 2019.
- URL 14: Újezdní úřad Libavá, 2019: Vojenský újezd Libavá. Online: <http://www.vojuezd-libava.cz/vojensky-ujezd-libava/d-3381>, cit.: 15. 4. 2019.
- URL 15: Security magazín, 2018: Ostraha objektů AČR a MO - zakázka pro Vojenské lesy a statky (2019-2022). Online: <https://www.securitymagazin.cz/security/ostraha-objektu-acr-a-mo-zakazka-pro-vojenske-lesy-a-statky-20192022-1404061267.html>, cit. 15.4.2019.